

skaalen for os, naar Lejlighed gaves. Men Skuffelsen kom i 1870—71. Vi mindes alle den stærke Følelse og den stærke Bevægelse, som da gik gennem vort Folk. Vi mindes, hvorledes vore Soldater drog fra Lejren ned til Kongeaen, og vi spurgte: Hvad nu, skal Dannebrog nu atter plantes paa Thyras gamle Vold? Det var godt, at vi da havde en Regering, som tog besindigt paa Forholdene, som ikke lyttede til de franske Opfordringer og til den krigerske Stemning i Folket. Det vilde have været en Ulykke for vort Folk, om vi var komne med i den Krig. Tabene for de franske Vaaben gjorde ondt hos mange af os, men de bidrog stærkt til, at Neutralitetstanken begyndte at faa Fæste og vokse frem her i Landet. Og efter at Pragerfredens § 5 var bleven slettet ved en Overenskomst mellem Preussen og Østerrig, uden at nogen Magt blandede sig deri, fik Neutralitetstanken stærk Vækst. Efter 1880 tror jeg, man kan sige, at hele Venstre blev en stærk og trofast Tilhænger af denne Tanke. I 1883 stiftedes paa Rigsdagen Foreningen til Danmarks Neutralisering, den, som siden blev Danmarks Fredsforening.

Tanken vandt mere og mere Tilslutning, vi begyndte alle at tale om Neutralitet, ogsaa Højre talte derom, og det var jo det ledende Parti den Gang. Men vi havde ganske vist ondt ved at forstaa Højres Tale, thi det talte samtidig underlige Ord om Selvbestemmelsesret, og, hvad værre var, Højre gav sig til at bygge Fæstning mod Vælgernes ved Valgene klart udtalte Villie. Det kunde vi ikke forstaa. For os var Neutraliteten et Maal, det gjaldt om at naa til Lykke for vort Land.

Maa jeg her indskyde nogle Ord om Stillingen til vore sønderjydske Brødre. Det er jo klart nok, at bag Revanchetanken laa Haabet om en Genforening med vore sønderjydske Brødre, som den ligeledes laa bag Alliancetanken. Revanchetanken og Alliancetanken maatte høre sammen her i Landet, om der skulde være nogen Mening i det hele. Men dermed, at vi ere gaaede over til at arbejde for Neutraliteten, følger ikke, at Haabet om Genforening med vore sønderjydske Brødre er borte. Tværtimod, det lever endnu, og det bør leve, indtil en Genforening kan finde Sted. Men vi bygge ikke Haabet om en Genforening paa vort Sværd eller paa vore Kanoner. Haabet bygges alene paa det tyske Folks Højsind og Retsind. Vi vide, at det tyske Folk ogsaa har Brødre, der leve under fremmed Herredømme, og der-

for vide vi, at det kan forstaa en Appel til dets Retsind. Derfor ville vi appellere til og banke paa Retsindets Dør, indtil den en Gang bliver lukket op. Indtil da ønske vi, at vore sønderjydske Brødre maa være gode trofaste Borgere i det tyske Rige og altid optræde saaledes, men naturligvis ogsaa altid kræve sig behandlede som saadanne. At kræve Ret og at øve Ret, det er Vejen til Genforeningen. Vi kende ingen anden Vej. Sværdets Vej ville vi ikke gaa; om nogen kom og tilbød os en Alliance med de mest gyldne Løfter og fagre Ord om, at vi kunde faa det tabte tilbage, saa maatte og vilde vi dog sige Nej. Vi ønske Nabofred, at der skal komme et virkeligt Nabovenskab, og at Retsindet vil sejre mellem de to Folk.

Da Systemskiftet kom, blev det det danske Udenrigsministerium, som blev Forsvarer og Forkæmper for Neutraliteten. Det var nemlig ikke nok, at vi herhjemme gik og talte derom, det, som det gjaldt om, var fuldt saa meget, at det blev klart for Omverdenen, for de andre Magter, at det var Neutraliteten, vi tilsigtede. Og derfor blev det vor Udenrigsministers Sag at arbejde derfor, og der blev ogsaa gjort et klart og maalbevidst Arbejde i den Henseende baade af Deuntzer og af Raben, og jeg tvivler ikke om, at Arbejdet nu fortsættes af Ahlefeldt. Men jeg vil heller ikke undlade her at fremhæve, at Hans Majestæt Kongen har gjort et godt Arbejde i den Henseende, for hvilket vi alle bør være taknemmelige, til hvilket Parti vi end høre, saa vist som Arbejdet er for det hele Land, for det hele Folks Velfærd og Fremtid. Adskillige Frugter af dette Arbejde have vi jo set gennem den Række af Traktater, vi have faaet, dels Voldgiftstraktater, dels Optanttraktaten og dels Nordsø- og Østersøoverenskomsten.

Men Diplomatiets kan jo ikke alene gøre det, kan ikke gøre hele Sagen klar. Ogsaa vort Forsvarsvæsen maatte indrettes saaledes, at det stemmer overens med den Udenrigspolitik, vi førte og føre. Derfor var det, vi nedsatte Forsvarskommissionen, som bl. a. skulde udrede en Plan til Opretholdelsen af vort Lands Neutralitet. Og om Formaalet med Forsvarskommissionens Nedsættelse og Arbejde var alle enige indenfor Venstre. Forsvarskommissionen fik ikke, hverken hemmeligt eller aabenbart, Paalæg, som bandt den; den fik ikke Paalæg om at holde sig til dette eller undlade hint, eller om at forkaste det gamle eller holde paa noget af det gamle. Men Forsvarskommissionen fik frie Hænder, kun